

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

(підпис)

(ініціали, прізвище)

“ ____ ” _____ 20__ р.

Дипломна робота
освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»

з напрямку підготовки (спеціальності) 7.02030304 Переклад

на тему: «Семантично-функціональні особливості англомовної терміносистеми целюлозно-паперової промисловості. Перекладознавчий та лексикографічний аспекти»

Виконала: студентка V курсу, групи ЛА-51с

Сунцова Ольга Ігорівна

(підпис)

Керівник _____ ст.викладач Усик Г.М.

(підпис)

Консультант _____

(назва розділу)

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище, ініціали)

(підпис)

Рецензент _____

(посада, науковий ступінь, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(підпис)

Засвідчую, що у цій дипломній роботі немає
запозичень з праць інших авторів без
відповідних посилань.

Студент _____
(підпис)

Київ – 2016 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ I. Термін та його ознаки. Термінологія як система.....	7
1.1. Загальна характеристика та поняття терміна та терміносистеми.....	7
1.2. Проблема розмежування понять термінологія і терміносистема.....	11
1.3. Семантичні процеси в термінології.....	14
1.3.1. Явище полісемії в науково-технічних текстах.....	14
1.3.2. Синонімічні відношення між термінами.....	16
1.3.3. Антонімічні відношення між термінами.....	19
1.4. Місце терміна в системі мови.....	20
Висновки до Розділу I.....	23
РОЗДІЛ II. Структурно-семантичні особливості термінів в науково-технічних текстах.....	24
2.1. Варіативність класифікацій терміна.....	24
2.1.1. Класифікація термінологічної лексики за будовою.....	24
2.1.2. Загальнонаукова, міжгалузева і вузькоспеціальна термінологія.....	27
2.1.2.1. Вузькоспеціальна термінологія як основа фахового мовлення.....	30
2.1.3. Тематична класифікація термінів целюлозно-паперової галузі.....	31
2.2. Структурна будова термінів в англійській та українській мовах (на прикладі термінології целюлозно-паперової підмови).....	35
2.3. Особливості функціонування термінів целюлозно-паперової галузі.....	38
Висновки до Розділу II.....	43
РОЗДІЛ III. Лексикографічний та перекладацький аспекти термінології целюлозно-паперової промисловості	44

3.1. Термінологічний словник як результат опрацювання	
термінологічної лексики.....	44
3.1.1. Аналіз існуючих термінологічних словників целюлозно-паперової промисловості.....	46
3.1.2. Процес укладання термінологічного словника целюлозно-паперової промисловості.....	48
3.2. Перекладацький аспект термінологічної лексики целюлозно-паперової промисловості.....	51
3.2.1. Важливі аспекти перекладу термінології.....	52
3.2.2. Визначення та класифікація перекладацьких трансформацій у процесі перекладу термінів.....	53
3.2.3. Способи перекладу термінів целюлозно-паперової промисловості.....	55
Висновки до Розділу III.....	58
 ВИСНОВКИ.....	 59
Список використаної літератури.....	63
Додаток А.....	68
Додаток Б.....	95
Додаток В.....	121
Додаток Д.....	183
Додаток Е.....	184
Додаток Є.....	185
Додаток Ж.....	186
Додаток З.....	187

ВСТУП

Мова, будучи засобом творення, передачі та засвоєння інформації, тісно пов'язана із практичною діяльністю соціуму. Вона проявляє цей зв'язок у будь-якій сфері: науково-технічній, соціально-політичній, мистецькій чи релігійно-філософській – тобто, фахова мова, або термінологія складає значну частину лінгвістичного фонду. Термін як елемент спеціальної лексики характеризується однозначністю в межах визначеного термінологічного поля, відсутністю синонімії та антонімії, емоційного забарвлення, але оскільки він є одиницею динамічного словника мови загалом, термін може втрачати свої самобутні ознаки: виходити за межі фахової мови та вступати у різноманітні відношення з іншими лексемами. Терміни є невід'ємною складовою частиною мови: вони входять до системи мови, утворюючи одну з численних її підсистем – термінологічну.

Целюлозно-паперова промисловість активно розвивається в Україні і взаємопов'язана з багатьма іншими галузями науки та діяльності людини. Уміння оперувати термінологією цієї промисловості, як і всіма іншими, є істотною перевагою не тільки для науковця, а й для кваліфікованого перекладача.

Дослідженням поняття терміна та термінології присвячено багато робіт, зокрема важливий внесок в розвиток цієї сфери лінгвістики зробили Кияк Т.Р., О.О.Реформатський, В.П.Даниленко, Л.О. Симоненко, Л.В. Туровська, І.С. Квітко. В.І. Карабан проаналізував особливості наукової і технічної англійської літератури і дав визначення терміна як поняття спеціальної, професійної галузі науки або техніки.

Однак на сьогодні дослідження термінології целюлозно-паперової промисловості представлене лише кількома тлумачними словниками українською мовою. Відсутність терміносистеми даної галузі англійською мовою, її чіткого упорядкування та аналізу зумовили **актуальність дипломної роботи.**

Об'єктом є терміни целюлозно-паперової промисловості англійською та українською мовами.

Предмет дипломної роботи – переклад та лексикографічний аналіз термінології обраної галузі, а також її функціональні та семантичні особливості.

Актуальність проблематики питання зумовила **мету дипломної роботи**, що полягає в дослідженні термінологічних одиниць целюлозно-паперової галузі, способів їх перекладу та сфер застосування, що є основою для тематичної класифікації.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання наступних **завдань**:

- виявлення конкретних форм реалізації закономірностей термінотворення;
- вивчення семантичних процесів у термінології;
- охарактеризування основних класифікацій термінологічної лексики;
- дослідження функціонування термінології целюлозно-паперової промисловості;
- дослідження та опис способів перекладу термінологічної лексики;
- аналіз та порівняння існуючих лексикографічних джерел;
- кількісний та якісний аналіз термінологічних одиниць.

При виконанні дипломної роботи використовувалися такі **методи дослідження**, такі як аналіз і синтез (обґрунтування теоретичних положень, класифікацій), компонентний та семантичний аналіз (для опису семантичних характеристик термінів), дистрибутивний аналіз (для вивчення сполучуваності термінів), дедукція (вивчення ознак терміна від загальних до конкретних), системний метод (дослідження функціональних особливостей), описовий (для охарактеризування структури термінів), трансформаційний (дослідження способів перекладу).

Матеріалом для дослідження та аналізу слугували праці Герда А.С., Голубовської І.О., Крижанівської А.В., а також галузеві словники за редакцією Салогуба В.А., Кирилової В.В. та Ліоренцевич Т.В. У межах наукової роботи для дослідження та аналізу було використано 800 термінів целюлозно-паперової промисловості.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше розподілено терміни целюлозно-паперової промисловості за тематичними групами, зроблено їх якісний та кількісний аналіз та упорядковано основні способи перекладу.

Апробація дипломної роботи. Участь у конференціях “Світ науки та світ у науці: пріоритети та перспективи сучасних досліджень”, “Людина як суб’єкт міжкультурної комунікації: сучасні тенденції у філології, перекладі та навчанні іноземних мов”. За результатами дослідження надруковано тези “The main characteristics of scientific terms and requirements to them” та “Тематична класифікація термінів целюлозно-паперової промисловості”.

Структура курсової роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, анотації, списку використаної літератури та додатків.

Summary

The paper deals with structural, semantic and functional investigations into English pulp and paper industry terminology. The terms are an integral part of the language, forming one of its important subsystems – terminology.

The problems arising at defining a term, the main requirements to it and specific features of formation and development of terms are considered in the given paper, as well as their place in the language. The paper outlines the leading definitions of the notions “term” and “terminology” in linguistics. It also includes classification of terms according to Karaban V.I. and some aspects of lexicography. Apart from this, new thematic classification, which contains 5 subgroups, is also developed.

The issue of terminology has been already studied by such well-known scientists as Kyyak T.R., Symonenko L.O., Karaban V.I., Reformats’kyj O.O., Danylenko V.P. and others.

The paper points out that the terminology is characterized by some semantic processes, especially by polysemy, synonymy and antonymy. They can be transparently traced in all levels of terminology, although most of the terms are monosemantic.

The paper describes in details the basic and most productive ways of formation of English terminology, namely: affixation (prefixes and suffixes), derivation, formation of word combinations, abbreviation, borrowing and other methods aimed at the process of nomination and expansion of English terminology in scientific and technical literature. The most popular constructions of terms are also analyzed. All of them are exemplified and explained.

The research paper is devoted to the problems of lexicography as well. The compiled English-Ukrainian dictionary of pulp and paper industry terminology includes 800 terms translated from English into Ukrainian. Every term has its definition in English that leads to better understanding of the sphere.

All studied terms are translated with the help of grammatical transformations introduced by Karaban V.I.: inversion, replacement, addition and omission. The paper highlights the main ways of translation of English pulp and paper industry terms; variants of translation of English terms into Ukrainian are proposed and explained.

The paper consists of introduction, three chapters, general conclusions, summary, references that contain 48 items and 8 appendices with the terms classified and divided into different groups by their specific characteristics.